

1922 METŲ LIETUVOS VALSTYBĖS KONSTITUCIJA:

IŠTAKOS, TURINYS, PALIKIMAS

Fotodokumentų paroda

1922 m. priėmus Konstituciją užbaigtas ketverius metus trukęs 1918-ųjų Valstybės atkūrimo procesas. Steigiamajame Seime kurtas pagrindinis valstybės įstatymas pabaigė „laikinumo“ tarpsnį valstybėje. 1922 m. Konstitucija pakeitė iki tol vieną kitą keitusias 1918 m., 1919 m., 1920 m., laikinąsias konstitucijas. 1922 m. rugpjūčio 6 d. įsigaliojus Konstitucijai padėtas paskutinis taškas įgyvendinant Vasario 16-osios Akto „priesakus“ – nustatyta ir konstituciškai įtvirtinta valstybės santvarkos forma. Lietuva tapo Respublika.

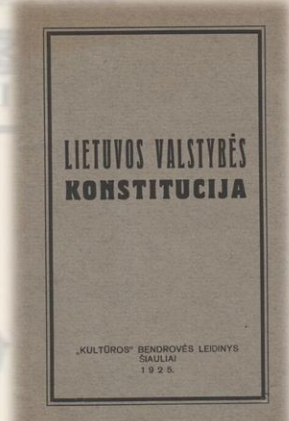
Kartu su 1922 m. Konstitucija Lietuvos valstybingumas įgavo brandumo požymių, nors branda atėjo sunkiu keliu: sudėtingai klojosi lietuvių valdžios suvereniteto įtvirtinimas įsivaizduojamoje etnografinėje ir tuomet siekiamybe esančioje teritorijoje. Šis klausimas aktualizuotas Konstitucijoje, kurioje dėl politinių aplinkybių buvo nutylėta valstybės sostinės vieta. Valstybės teritorijos ir nepriklausomybės apsauga turėjo rūpintis ne tik kariuomenė, kuri kūrėsi karo sąlygomis, bet ir visuomenė.

Kartu su Konstitucija valstybėje formavosi „modernaus piliečio“ savivoka: pagrindinis valstybės įstatymas įtvirtino lyčių lygybę, įsitikinimų laisvę, juridškai panaikino luomus, o lietuvių kalbą pirmą kartą istorijoje paskelbė valstybine kalba. Konstitucijos skyrius „Piliečiai“ buvo vienas pirmųjų pagrindiniame valstybės įstatyme.

Lietuvos Valstybės tarptautinė padėtis pirmaisiais nepriklausomybės metais nebuvo palanki jaunai demokratijai plėtoti. Iki priimant Konstituciją sunkiai sekėsi ieškoti savo vietos Europos politiniame žemėlapyje, ką liudijo lėtai vykstantis valstybės pripažinimas *de jure*. Demokratiniai rinkimai į Seimą ir Konstitucija spartino Lietuvos valstybingumo tarptautinį pripažinimą.

Fotodokumentų paroda skirta įamžinti modernios Lietuvos Valstybės pirmosios nuolatinės Konstitucijos atsiradimo kelią, turinį, palikimą. Prisimenami 1918–1920 metų pirmieji konstituciniai sumanymai; 1922 m. Konstitucijos rengėjai, jų idėjos, aptariamai Konstitucijos straipsniai. Skiriamas dėmesys 1928 m. ir 1938 m. konstitucijoms.

2022 m. minime du jubiliejus – atkurtos nepriklausomos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30-metį ir atkurtos Lietuvos Valstybės Konstitucijos 100-metį. Pastarajai sukakčiai skirta paroda.

LIETUVOS AIDAS

Šios Viltos antraštinė, savaitinė ir kasdienė su
numeru „Lietuvos Valstybės“ prie. Kiekvieną savaitę
1 rub. 12 kop. 2 kartus per mėn. 2 rub. 24 kop.
1 rub. 12 kop. 3 kartus per mėn. 3 rub. 36 kop.
nuovirtė — 5 kop. 10 k. Reguliariai adresai: Vilniaus
pašto biuras 2 ir 3. Užsakymai priimami adresu: Dr. J. Sausys,
Preseivis 24, tel. IV (Lietuvos Aidas), Dešinėje
Pusėje 10.

Škaltinėms kaitinam. šilumos šalties patalpa 15 kop.
(20 k.), šaltis ir darbe skaitinamas šaltis patalpa 10 kop.
(20 k.), traktoriai skaitinami šaltis 75 kop. (1,50 met.)
Šaltis skaitinamas šilumos šalties. Šaltis skaitinamas
šaltis Administracija, Vilniaus, Šaltis 2-2, šaltis 10
19 metų 19 metų šaltis šaltis.

Vilniaus redaktorius A. Serežins, vertėjas bendradarbiai M. Biržiška, P. Ruginaitis, P. Klimas, kun. dr. J. Stankaitis, agr. A. Stulginskis, dr. J. Sausys
A. Štambaitis

№ 22 (70)

Vilnius, antradienis, 1918 m. vasario mėn. 19 d.

II metai

LIETUVOS TARYBA skelbia

Lietuvos nepriklausomybę

Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario m. 16 d.
1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokie-
tijos ir kitų valstybių vyriausybės šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių tautos
atstovybė, remdamos pripažintąja tautų apsispren-
dimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu
rugsėjo m. 18—23 d. 1917 metais, **skelbia atsta-
tanti nepriklausomą, demokratinius pa-
matais sutvarkytą Lietuvos valstybę
su sostine VILNIUJE** ir tą valstybę atskirianti
nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis
tautomis.

Draugė Lietuvos Taryba pareiškia, kad Lietuvos valstybės pa-
matas ir jos santykius su kitomis valstybėmis privalo
galutinai nustatyti kiek galima greičiau susauktas Steigia-
masis Seimas, demokratiniu būdu visų jos gyventojų išrinktas.

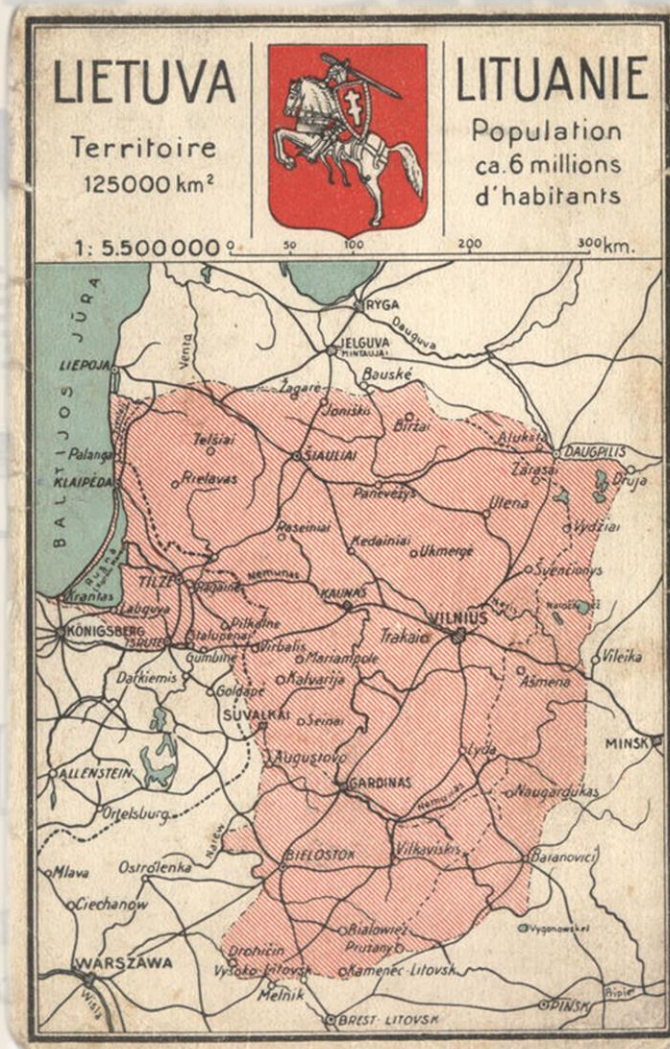
Vilnius, vasario 16 d. 1918 m.

Lietuvos Tarybos nariai:

Dr. J. Basanavičius, K. Bizauskas, M. Biržiška, S. Banaitis, P. Dovydaitis, St.
Kairys, P. Klimas, D. Malinauskas, V. Mironas, St. Narutavičius, A. Petrušis,
Dr. J. Šaulys, K. Saulys, J. Sernas, A. Stulginskis, A. Smetona, J. Smitgevi-
čius, J. Staugaitis, J. Vailokaitis, J. Vileišis.

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos
Tarybos priimtame Nutarime
Steigiamajam Seimui numatyta
teisė nustatyti Valstybės
santvarkos formą.

Steigiamasis Seimas darbą
pradėjo 1920 m. gegužės 15 d.
priimdamas deklaraciją
skelbiančią Lietuvą demokratine
respublika.

Atkūrus valstybę sprendėsi jos teritorinių ribų klausimas. Iki 1918 m. rudens dalis Lietuvos Valstybės Tarybos narių lietuvių valdžios suverenitetą įsivaizduojamoje etnografinėje teritorijoje stengėsi įtvirtinti paskelbdami Lietuvą Konstitucine demokratine monarchija.

Nuomonė ir atitinkamas nutarimas prieštaravo Vasario 16-osios Akto nuostatai, kurioje valstybės santvarkos formos nustatymo teisė suteikta Steigiamajam Seimui, o ne Valstybės Tarybai

Žemėlapis „Lietuva Lituanie“. Atvirukas, Šveicarija, XX a. II deš.

Trakų istorijos muziejus

Wilhelm Herzog von Urach, Graf von Württemberg

Mindaugas II

Atvirukas. Nevainikuotas Lietuvos karalius Mindaugas II. XX a. pr.

Maironio lietuvių literatūros muziejus

1918 m. liepos 11 d. Lietuvos Valstybės Tarybos posėdyje daugumos nutarimu Lietuvos karaliumi išrinktas Wilhelmas von Urachas. Nutarimas sukėlė krizę Taryboje.

1918 m. vasarą parengtas 108 straipsnių monarchinės Lietuvos Konstitucijos projektas, kuris nebuvo patvirtintas, oficialiai nepaskelbtas.

Konstitucijos projekte rašoma:

Lietuva – konstitucinė paveldima monarchija;
Karalius ir dvejį parlamento rūmai leidžia įstatymus;

Tautos atstovybę sudaro Seimas ir Taryba;
Vykdamosios valdžios galios skirtos Karaliui;
Karaliaus teisė skirti ir atleisti ministrus;

Karalius ir ministrai sudaro Valstybės ministeriją;

Karaliaus rūmų kalba – lietuvių kalba.

maro antru atvejū kelionę Šveicarijon, apie Amerikos, Anglijos ir Prancūzijos palankias pažiūras į nepriklausomos Lietuvos reikalus ir apie kitus šiuo metu Lietuvai svarbius klausimus.

Del pranešimo kilo eilė paklausimų. Posėdis uždaryta 8 v. vakaro. Kitas posėdis nutarta daryti lapkričio mėn. 2 d. 10 val. ryto.

Lapkričio 2 d.

Dienos posėdis

Posėdis prasideda 10 v. 30 m., pirmininkaujant Tarybos vicepirmininkui kun. J. Staugaičiui ir dalyvaujant visiems Tarybos nariams, išskyrus prof. A. Valdemarą, S. Banaitį ir J. Vailokaitį.

Pirmininkaujantis pažymi, kad del kai kurių kiltųjų laikinosios konstitucijos projektas antram skaitymui nesuspėtas paruošti. Toliau eina klausimai del vakarykščiame Tarybos posėdy padaryto kun. d-ro Purickio pranešimo.

Diskusijoms pasibaigus, vienu balsu priimta tokia rezoliucija:

Liepos mėn. 11 d. Valstybės Tarybos nutarimas —kviesti hercoga Urachą Lietuvos karaliumi — nevykdomas. Galutinai tas klausimas paliekama rišti Steigiamajam Seimui“.

Po to seka tolimesnis laikinosios konstitucijos pagrindinių dėsnių projekto svarstymas. Visa likusioji posėdžio dalis tam klausimui ir pavedama.

Baigiant posėdį J. Vileišis praneša apie L.V.T. skundų skyriaus gaunamus skundus del daromų dabar krašte okupacijos valdžios rekvizicijų ir kreipia V. Tarybos dėmę į sunkų krašte susidariusį stovį.

Tarybos vicepirmininkas J. Šaulys siūlo išrinkti komisija, kuri surengtų, ištyrus reikalą, depešą Vokietijos Reichskancleriui ir Kriegskabineto nariams. Pasiūlymas priimama vienu balsu. Komisijon išren-

Lietuvos Valstybės Tarybos 1918 m.
lapkričio 2 d. posėdžio, kuriame
nutarta atsisakyti konstitucinės
monarchijos idėjos protokolo ištrauka
Lietuvos spaudoje.

Lietuvos Valstybės Tarybos Prezidiumas
Pirmin. A. Smetona
Vice-pirmin. Kun. J. Staugaitis, J. Šešas
Gen. sekretorius: Dr. J. Saulys

Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai

Iki Steigiamasis (Kuriamasis) Seimas bus nusprendęs Lietuvos valdymo formą ir konstituciją Lietuvos Valstybės Taryba, reikšdama suvereną Lietuvos galią (neprema protestas), stebi ir laikinai Lietuvos Valstybės Vyriausybę šiais Laikinosios Konstitucijos pamatais:

I. Bendroji dalis

1. Vyriausiuoju laikinosios Valstybės organu sudaro: a) Valstybės Taryba ir b) Valstybės Tarybos Prezidiumas (III, § 6) su Ministru Kabinetu.
2. Vyriausiosios Valdžios biolė yra Lietuvos Valstybės sostinė—Vilnius.
3. Įstatymų iniciatyvos teisė priklauso Valstybės Tarybai ir Ministrų Kabinetui.
4. Visi Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai priimami 2/3 balsų; jie gali būti papildomi ar atšaukti, tik 1/2 Valstybės Tarybos narių to pareikalavus, ir papildymą arba pakeitimą 2/3 balsų priėmus.

II. Valstybės Taryba

5. Valstybės Taryba svirto ir sprendžia laikinuosius įstatymus ir sutartis su kitomis valstybėmis.
6. Valstybės Tarybos priimti ir laikinąjį įstatymų ir sutarčių su kitomis valstybėmis sumanymai yra Valstybės Tarybos Prezidiumo skelbiami.
7. Valstybės Tarybai priklauso interpellacijos ir paklausimų teisė.
8. Valstybės Tarybos sesijas skiria pati Valstybės Taryba, arba šaukia Valstybės Tarybos Prezidiumas savo iniciatyva arba pareikalavus 1/3 Valstybės Tarybos narių.

III. Valstybės Tarybos Prezidiumo laikinoji kompetencija

9. Ligi netikras atskiro ar 2/3 usalo vyriausybės organo, jo kompetencija p veidama Valstybės Tarybos Prezidiumui, kuri sudaro tam reikalingi prezidentas ir du vice-prezidentus.
10. Tam Prezidiumui priklauso vykdomoji val-

dėis, kurią jis vykdo per Ministrų Kabineta, atsakoma prieš Valstybės Taryba.

11. Tas Prezidiumas Valstybės Tarybos vardu: a) skelbia su savo ravytu laikinuosius įstatymus ir sutartis su kitomis valstybėmis; b) kviečia ministrų pirmininką, paveda jam sudaryti Ministrų Kabineta ir patvirtina jam sudarytą; c) atstovauja valstybei; d) skiria pasiuntinius ir prima akredituojamąs su kitomis valstybių pasiuntinius; e) skiria aukščiausios karūnos ir civilinius valstybės valdininkus; e) laiko savo žinioj kariuomenę Lietuvos nepriklausomybei bei josios žemių neliečiamybei girti ir skiria vyriausiąjį kariuomenės vadą.

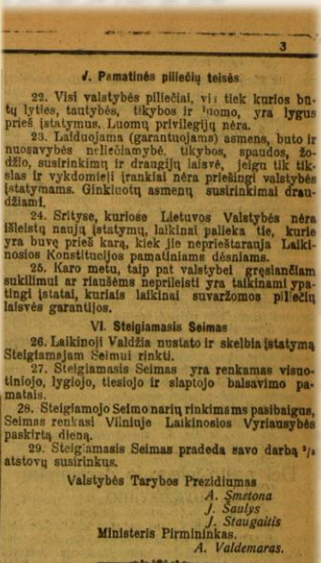
12. Visi to Prezidiumo skelbiami aktai turi būti ministerio pirmininko arba atitinkamo ministerio parašu žymimi.

13. To Prezidiumo parašą sudaro visų trijų jo narių pasirašymas.

14. To Prezidiumo žinioj yra Lietuvos Valstybės antpaudas.

IV. Ministrų Kabinetas

15. Ministrų Kabineta sudaro ministris pirmininkas.
16. Ministrų Kabineto sudėty tvirtina laikinai vykdas aukščiausios vyriausybės funkcijas Valstybės Tarybos Prezidiumas (III, § 9).
17. Ministrų kabinetas išvieno (solidariai) dirba ir išvieno atsako.
18. Valstybės Tarybai išreikškus nepasiekėjimą Ministrų Kabinetu, šis atstatydina.
19. Ministrų Kabineta atstovauja ministeris pirmininkas arba jį pavaduojas vienas kuris ministeris.
20. Įėję į Ministrų Kabineta Valstybės Tarybos nariai nenustoja buvę Valstybės Tarybos nariais.
21. Ministrų Kabinetas ir atskiri ministeriai, Valstybės Tarybai ir jos komisijoms pareikalavus, turi duoti žinių ir paaiškinimų.

1918 m. lapkričio 2 d. Lietuvos Valstybės Taryba priėmė pirmąją Laikinąją konstituciją.

„Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatinius dėsnius“ sudarė preambulė, 6 skyriai, 29 straipsniai.

Šis dokumentas – tai Lietuvos valdžios steigimo aktas, kuriame nesiimta nustatyti valstybės santvarkos formą.

Valdžią Lietuvoje vykdė Valstybės Taryba, Valstybės Tarybos Prezidiumas ir Ministrų Kabinetas.

- 1) Lietuvos Valstybės Tarybos Prezidiumas, 1918 m. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*.
- 2) Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai. *Lietuvos aidas, 1918 m. lapkričio 2 d., p. 3*.
- 3) Lietuvos Valstybės Tarybos Prezidiumo pirmininkas Antanas Smetona. *A. Svarausko asm. archyvas*.

Lietuvos Valstybės laikinosios konstitucijos pamatiniai dėsniai.

Iki Steigiamasis (Kuriamasis) Seimas bus nusprendęs Lietuvos Valstybės valdymo formą ir konstituciją, Lietuvos Valstybės Taryba, reikšdama suverenę Lietuvos galę (suprema potestas), steigia Laikinąją Lietuvos Valstybės Vyriausybę šiais Laikinosios Konstitucijos pamatais:

I. Bendroji dalis.

1. Vyriausius laikinuosius Valstybės organus sudaro: a) Valstybės Taryba ir b) Valstybės Tarybos Prezidiumas (III, § 9) su Ministrų Kabinetu.
2. Vyriausiosios Valdžios buklė yra Lietuvos Valstybės sostinė Vilnius.
3. Įstatymų iniciatyvos teisė priklauso Valstybės Tarybai ir Ministrų kabinetui.
4. Visi Laikinosios Konstitucijos pamatiniai dėsniai priimami $\frac{2}{3}$ balsų; jie gali būti papildomi arba pakeičiami, tik $\frac{1}{2}$ balsų Valstybės Tarybos narių to pareikalavus, ir papildymą arba pakeitimą $\frac{2}{3}$ balsų priėmus.

II. Valstybės Taryba.

- 5 Valstybės Taryba svarsto ir sprendžia laikinuosius įstatymus ir sutartis su kitomis valstybėmis.

Lietuvos Valstybės laikinosios konstitucijos pamatiniai dėsniai, 1919 m. balandžio 4 d. redakcija. Naujojoje Laikinojoje konstitucijoje pakartoti du trečdaliai 1918 m. lapkričio 2 d. Laikinosios konstitucijos teksto. 1919 m. balandžio 4 d. Laikinojoje konstitucijoje įvesta Prezidento institucija. Prezidentui per Ministrų Tarybą pavesta vykdomoji valdžia.

Lietuvos Valstybės laikinosios konstitucijos pamatiniai dėsniai, 1919 m. A. Svarausko asm., archyvas.

*Iškilminga Kauno igulos prisaiška gegužės 12 dieną 1919 m. Lietuvos
laikinajai konstitucijai.*

Kauno igulos karių prisaiška Lietuvos laikinajai konstitucijai. Atvirukas, 1919 m. Kauno IX forto muziejus

Laikinosios Vyriausybės Žinios

Redakcijos adresas: Kaunas, Duonelaičio g., Banko nam., Ministerių
Kabineto Raštinė, Administracija: D. Totorių g. 14.

Nr. 407. Valstybės Prezidentas skelbia
Laikinąją Lietuvos Valstybės Konstituciją:

Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija.

I.

1 §. Lietuvos Valstybė yra demokratinė respublika.
2 §. Steigiamasis Seimas yra suvereninė Lietuvos
galios išreiškėja.

3 §. Vekusieji iki šios Konstitucijos paskelbimo d'e-
nos įstatymai, kurie šiai Konstitucijai neprieštarauja,
paleika galioje.

4 §. Steigiamasis Seimas leidžia įstatymus, ratifikuoja
sutartis su kitomis valstybėmis, tvirtina Valstybės
biudžetą ir prižiūri įstatymų vykinimą.

5 §. Vykdomoji Valdžia pavedama Respublikos Pre-
zidentui ir Ministerių Kabinetai.

6 §. Įstatymų iniciatyvos teisė priklauso Steigiamajam
Seimui ir Ministerių Kabinetai.

II.

7 §. Respublikos Prezidentą renka Steigiamasis Sei-
mas.

8 §. Respublikos Prezidentas:

- kviečia Ministerį Pirmininką, paveda jam sudaryti Ministerių Kabinatą tvirtina (au suda-
yla ir priima Ministerių Kabineto atsistatydinimą;
- parenka ir skiria Valstybės Kontrolierių;
- atsitovauja Respublikai;
- skiria pasiuntinius ir priima akredituoja-
mus sveikųjų valstybių atstovus;
- skiria ir kitiems kitiems kariuomenės ir ci-
vilišius Valstybės valdininkus;
- skelbia įstatymus;
- turi baudmės dovanojimo teisę.

9 §. Iki Respublikos Prezidentas bus išrinktas, jo
pareigas eina Steigiamojai Seimui Pirmininkas.

Respublikos Prezidentui mirus, atsistatydinus ar
susirgus, jį pavaduoja Steigiamojai Seimui Pirmini-
kas.

10 §. Visi Respublikos Prezidento aktai turi būti
Ministerio Pirmininko arba atitinkamo Ministerio pa-
rašu žymimi.

III.

11 §. Ministerių Kabinetas išvieno dirba ir išvieno
atsako.

12 §. Ministerių Kabinetas atsako prieš Steigiamąjį
Seimą ir šiam išreiškus nepasitikimą atsistatydina.

13 §. Steigiamojai Seimui nariai, įeje į Ministerių
Kabinatą, nenustoja buę St. Seimo nariais.

IV.

14 §. Valstybės Kontrolierius atsako už savo darbus
prieš Steigiamąjį Seimą ir atsistatydina, Steigiamajam
Seimui išreiškus jam nepasitikimą.

V.

15 §. Visi Lietuvos piliečiai, vistiek kurios lyties,
tautybės, tikybos, yra lygūs prieš įstatymus; luomų ir
titulų nėra.

16 §. Visiems Lietuvos piliečiams laidojama amens,
buto ir korespondencijos nelėčiamybė bei tikybos, są-
žinės, spaudos, žodžio, streiku susirinkimų ir draugiųjų
laisvė. Mirties bausmė naikinama.

Pastaba I. Karo metu, taip pat Valstybei gre-
siančiam pavojui pašalinti, konstitucinės ga-
rantijos įstatymų keiti gali būti sustabdytos.

Pastaba II. Steigiamojai Seimui atostogų metu
konstitucinės garantijos vykdamosios val-
džios gali būti sustabdytos, bet ne vėliau
kaip į 3 dienas turi susirinkti Steigiamasis
Seimas, kuris sprendžia konstitucinių ga-
rantijų sustabdymo klausimą.

VI.

17 §. Steigiamojai Seimui nario asmuo nelėčiamas.
Steigiamojai Seimui narij suimti, iškrestti jo buta ar daik-
tus ir peržiūrėti korespondenciją galima tik Steigiamajam
Seimui sutikus.

VII.

18 §. Ši laikinoji Konstitucija ir visi įstatymai įgyja
galios nuo paskelbimo dienos Vyriausybės organe.

Ši Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija, Stei-
giamojai Seimui apsarstyta ir priimta, yra pildytina
kaipo Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija.

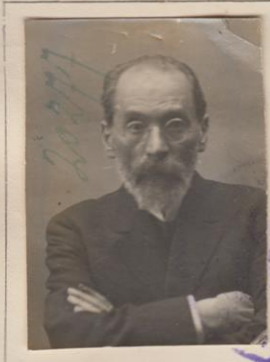
A. Smetona
Valstybės Prezidentas.

Galyanuskis
Ministeris Pirmininkas.

Kaunas.
1920 m. birželio mėn. 10 d.

Laikinoji Lietuvos Valstybės Konstitucija,
1920 m. birželio 10 d. priimta Steigiamajame
Seime. Įsigaliojo birželio 12 d.
Konstituciją sudarė 18 straipsnių.
Trumpiausia tarp visų laikinųjų ir nuolatinių
XX amžiaus Lietuvos konstitucijų.
Konstitucijoje pirmą kartą įvardinta
valstybės santvarka – Lietuvos Respublika.
Didžiausios galios suteiktos Seimui.
Tai trečioji laikinoji konstitucija ir pirmoji
publikuota oficialiame valstybės leidinyje
„Laikinosios Vyriausybės žinios“.
Laikinąją konstituciją 1922 m. pakeitė
pirmoji nuolatinė Lietuvos Valstybės
Konstitucija.

*Laikinosios Vyriausybės žinios, 1920 m. birželio 12 d.,
nr. 37, eil., nr., 407, p. 1*

Eilės Nr. <i>20274</i>	Pavardė <i>Rozenbaum</i>	Paso blanko Nr. <i>465861</i>
	Vardas <i>Simon</i>	
Gyvena- moji vieta:	Valsčius	
	Kaimas (miestas) <i>Kaunas</i>	
Gimimo diena arba amžius:	<i>3d. rugpjūčio m. 1859</i>	
Gimimo vieta: Apskritis	<i>Pinskė</i>	
	Valsčius	
	Kaimas	
	Asmens žymės:	Ypatingos žymės:
	Ūgis: <i>žemos</i>	
	Plaukai: <i>žili</i>	<i>neko</i>
	Akys: <i>žal</i>	
	Veidas: <i>apr.</i>	
	Darbas <i>Steigamojo Seimo narys</i>	
	Tautybė <i>Žydai</i>	
	Tikyba <i>Žydai</i>	
<i>S. Rozenbaumas</i>		
(Parašas)		

Simono Rozenbaumo vidaus paso kortelė, XX a. II deš. *Kauno apskrities archyvas*

Kairėje: 1919 m. Vyriausybės sudarytos nuolatinės Lietuvos Konstitucijos projekto kūrimo komisijos sekretorius Simonas Rozenbaumas pateikė komisijai Konstitucijos projektą, kurį pataisius V-asis (1919–1920 m.) Ministrų Kabinetas įteikė VI-ajam (1920–1922 m) Ministrų Kabinetai. Konstitucijos projekto likimas nežinomas. Juo nebuvo pasinaudota kuriant 1922 m. Konstituciją.

Dešinėje: 1920 m. Steigamojo Seimo sudarytos nuolatinės Konstitucijos projekto kūrimo komisijos pirmininkas ir projekto 1920 m. vasario 24 d. Seimo posėdyje referentas Antanas Tumėnas.

Antano Tumėno Steigamojo Seimo nario pažymėjimas, XX a. II deš. *Lietuvos centrinis valstybės archyvas*

Konstitucijos priėmimas.

Posėdį atidarė Vicepirmininkas kan. J. Staugaitis (k. d.) 10 v. 10 min. ryto. Eina Konstitucijos svarstymas, — svarstoma naujas skyrius „Valstybės Kontrolė“, kurs, palyginamai, greitai, ne per ilgai pasiginčijus — priimtas su kai kuriomis neįžymiomis pataisomis.

Toliaus seka „Tautinių mažumų teisių skyrius“. Šį klausimą besvarstant, ypatingai plačią, beveik nerybotą mažumoms malonių siūlydamas, su socialdemokratais lenktynių eidamas, pasižymėjo Atst. Slezevičius (s. l. d.), kurs savo abiejų frakcijų vardu siūlė: tautinėms mažumoms (visoms) leisti laisvai savo kalba duoti prašymus, pareiškimus; savo kalbą vartoti savivaldybėse, teismuose ir iš viso beveik didesnių šioms kalboms teisių suteiktį siūlydamas negu valstybinei lietuvių kalbai. Slezevičiaus siūlymos priėmus, tektu valstybinėse ir savivaldybių įstaigose laikyti visus būrius įvairių tautinių mažumų kalboms specialistų, arba tokius žmones, kurie bent 5—6 kalbas vartoti galėtų, o kadangi tokių žmonių neperdaug teatsirasų, tai, žinoma, ir atlyginti jiems reikėtų bent kelis kart daugiau negu tiems, kurie vien tik valstybinę kalbą žodžiu ir raštu tevertuoja. O kas tuomet darytųsi mūsų teismuose, kur su įvairiomis kalbomis rašytais dokumentais reikėtų teisėjams betarpiu susipažinti; vertimai dažnai nevisai originalams atitiktai tegali, nes iš vienos kalbos verčiant kiton, ir nenorom, mintis tiek atsimauno, kad ir pati dalyko esmė gali būti visai kitaip suprasta, negu tai suprasti tiktu. Ča jau reikėtų, ar specialius mažumoms teismus laikyti, arba teisėjais galėtų būti tik tie, kurie visų mažumų kalbos raštu ir žodžiu vartoti gali, o tokių, žinoma, daugiauais tikrai mažumų tarpe tebtų galima rasti. Už Atst. Slezevičiaus siūlymus, net tautinių mažumų atstovai balsuoti susitaikė, nes, matomai, ir jie tokių teisių sau nei nereikalauja. Tokius soc. liaudininkų siūlymus nekaitaip tegalima suprasti, kaip tikrai noru tuo žvilgsniu pralenkti soc. demokratų, kurie norėdami tautikrų srydį gyventojus savo pusėn patraukti, irgi stengės kiek įmanydami visokių malonių kupiną savo širdį parodyti, nors, jeigu jiems patems už priimtus pasūlymus tektu atsakomybę pakelti ir tų teisių vykdymui reikalingų valstybei ir savivaldybėms lėšų surasti, ar patys savo tokių pasiūlymų neįsigastu? Bet dabar, žinoma, siūlyk kiek galint daugiau, — jeigu priims, tegu sau ir rūpinasi, — atmes, tuomet bus kalti tie nevydonai, kurie tokių gerybių duoti nepanorėjo, o mes liksime geri. — Socialistai savo siūlymais tiek jau toli nužengę buvo, kad net Ministerių Kabinete mažumų atstovams norėjo dargi su sprendžiamojiu balnu leisti dalyvauti

Mažumų teisių skyriaus §§-ai 75 ir 76 priimti šioje redakcijoje: § 75 — Tautinės Lietuvos piliečių mažumos, kurios sudaro Lietuvos gyvenančių asmenų trečdalią Lietuvos piliečių proporciją, turi teisės, įstatymų ribose, autonomingai tvarkyti savo tautinės kultūros reikalus: liaudies švietimą, labdarystę, savitarpinę pagalbą ir šioms reikalams veisti, įstatymu numatyta tvarka, rinkti atstovaujamas organus“ — § 76-as „Minėtos 75 § e tautinės mažumos turi teisės apkrauti savo narius mokesniais tautinės kultūros reikalams, einant tam tikrais įstatymais ir dalyvauti naudojime teisingos dalies smėnų, kurios valstybės ir savivaldybių biudžeto skiriamos švietimo ir labdarystės reikalams, kiek šie reikalai netenkinaimi bendrą Valstybės ir savivaldybių įstaigų“.

Mažumų skyrių priėmus, priimtas dar įžanginis Konstitucijos paragrafas, kurs šėip skamba:

„Visagalio Dievo vardu, Lietuvos žmonės (tauta), dėkingai minėdami garbingas savo sėnų pastangas ir kilnias aukas Tėvynėi išliuosuoti, atstatę nepriklausomą savo Valstybę, ir norėdami nutiesti tvirtus, demokratinę jos nepriklausomam gyvenimui pamatus, sudaryti sąlygas teisingumui ir teisėtumui tarpai ir patikrinti visų piliečių lygybę, laisvę ir gerovę o žmonių darbai ir dorai tinkamą Valstybės globą, p-r savo įgaliotus atstovus, susirinkusius į Steigiamąjį Seimą 1922 metų rugpjūčio mėnesio 1 dieną priėmė šią Lietuvos Konstituciją“.

Prieš šį §-ą balsavo socialdemokratai ir soc. liaudininkų — valst. sąjungos bloko dalis, tame ir Mokytojų prof. sąjungos nariai: Zygelis ir Kupčionas; krikščionis ir žydų dalis balsavo už.

Po to einama balsuoti visa konstitucija en blok. Prie motyvų balsavimo ima balso kiekvienos frakcijos

Steigiamojo Seimo posėdžio, kurio metu priimta 1922 m. Lietuvos Valstybės Konstitucija aprašymas dienraštyje „Laisvė“. *Laisvė, 1922 m. rugpjūčio 4 d., nr. 126, p. 1*

lyderiai ir daro pareiškimus, dėl ko jie ir jų frakcijos balsuosią už ar prieš konstituciją. Socialistų liaudininkų ir valstiečių sąjungos frakcijų vardu Atst. Slezevičius pareiškia: kad jis ir jo frakcijos dėl to: kad Konstitucijoje pratomas yra prezidentas, kadangi tikybos mokslas mokyklose yra privalomas, kad leidžiama yra tikybinėms organizacijoms steigti privačias mokyklas ir t. t. balsuoti prieš Konstituciją nebalsuosią, bet nebalsuosią taipogi ir už ją.

Atst. Kairys socialdemokratų vardu ir gi tą pat ką ir Slezevičius pareiškia, tik daug plačiau norėdamas išdėstyti savo motyvą, ima svarstyti ilgiausią deklaraciją; kadangi laiko duodama tik tai 5 minutė, tai deklaracijos skaityma tęsti tenka Atst. Venclavskiui ir baigia Atst. Požela.

Atst. Vaitiekūnas, pirmą kart naujai susitėvusios „žemdirbių“ frakcijos vardu kalbėdamas, pareiškia: kad jie balsuosią už Konstituciją, vien tik tai dėl to, kad tai mažiau atrodytų. Atst. Zitinevičius pareiškia, kad jis irgi balsuosiąs — už.

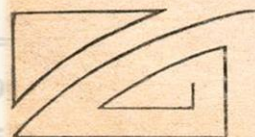
Atst. Zubauskas (nep. soc.—dalininkas) labai pasipiktinęs dėl įžanginio Konstitucijos paragrafo ir delto jis balsuosiąs prieš Konstituciją.

Eina balsavimas. Už Konstituciją balsuoja dešimys blokas ir trys žydai viso 59 žmonės, prieš balsuoja vienas Zubauskas.

Pirmininkaujančiam paskelbus, kad Lietuvos Valstybės Konstitucija yra priimta, kilo ilgiausi plojimai (dešinėje) ir šaukimai „valio!“ Toliau giedama „Lietuva Tėvynė mūsų.“ ir vėl „valio!“ Himną giedant visi atsistojo, socialdemokratai skubotai, demonstratyviai išėina iš salės. Tuo posėdis ir užibaigė.

Tokin būdu liko užbaigtas Lietuvos Valstybės rūmo pamatų statymas, dabar lieka toliaus, sienų statymas tęsti, kurs darbas teks dirbti sekantiems Seimams per Lietuvos visuomenės rinktus darbininkus. Šis svarbus darbas, žinoma, bus dirbamas taip, kaip ir kokie darbinukai jam dirbti bus pastatyti, o kadangi darbininkus skirs pati tauta, tai ji pati ir turi rūpintis, kad paskirti tokius jos valios vykintojus, kurie sulig pamatų ir sienas išvestu, nes kitaip, jeigu sienos pamatams neatatiks, rūmas bus netvirtas ir jame bus pavojinga ir neįauku gyventi.

Svetimos valstybės pilietis gali būti priimtas Lietuvos pilietybėn, jeigu jis yra išgyvenęs Lietuvoje ne mažiau kaip dešimtis metų.

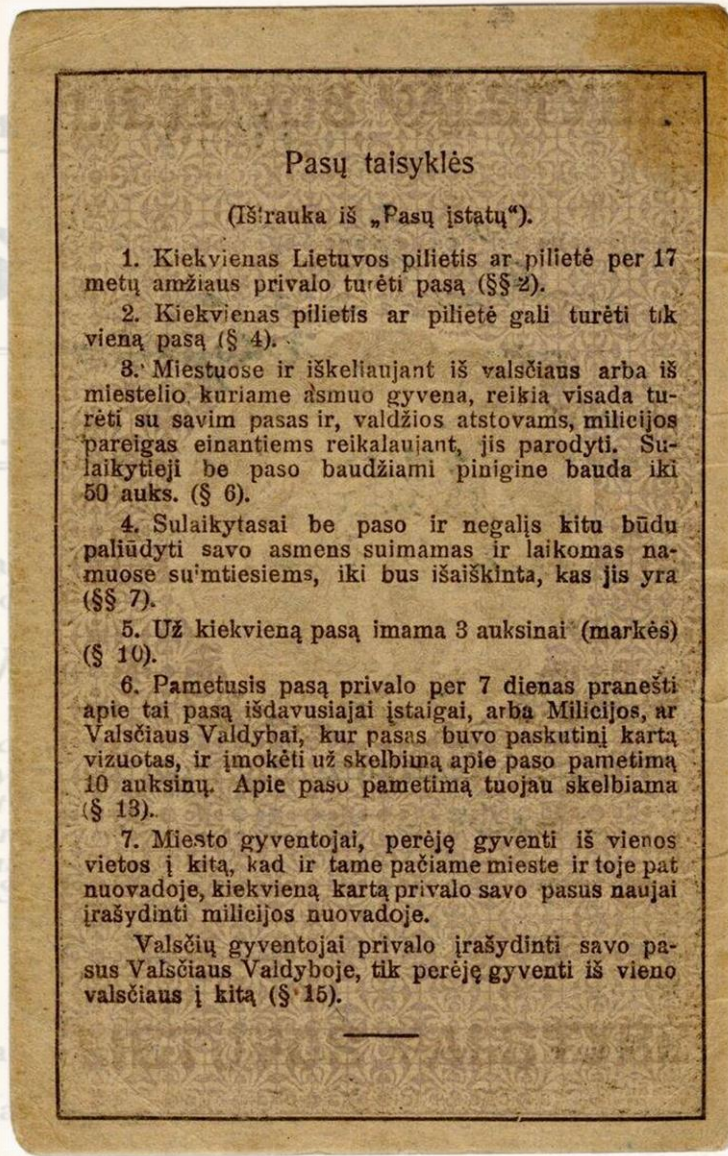
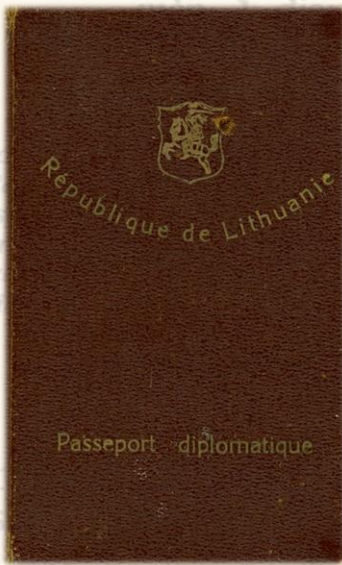
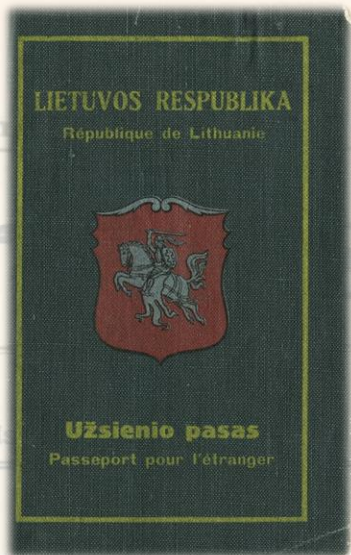

mėn. I dieną Steigiamojo Seimo priimtą Lietuvos Valstybės Konstituciją.

1922 m. Konstitucijos 2 straipsnis skelbė: „Valstybės valdžią vykdo Seimas, Vyriausybė ir teismas“. Konstitucijoje didžiausios galios numatytos parlamentui. Ministrų Kabinetas buvo atsakingas Seimui. Prezidentą rinko Seimas. Konstitucijoje nebuvo straipsnio, kuriame būtų įtvirtinta teisminės valdžios nepriklausomybė.

1. Lietuvos Respublikos Seimo rūmai 1920–1927 m. Kaunas. *Vytauto Didžiojo karo muziejus*;
2. Ministrų Tarybos rūmai, XX a. III deš. Kaunas. *Kauno miesto muziejus*;
3. Lietuvos Respublikos Prezidento rūmai ir Rotušė, XX a. III deš. Kaunas. *Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus*

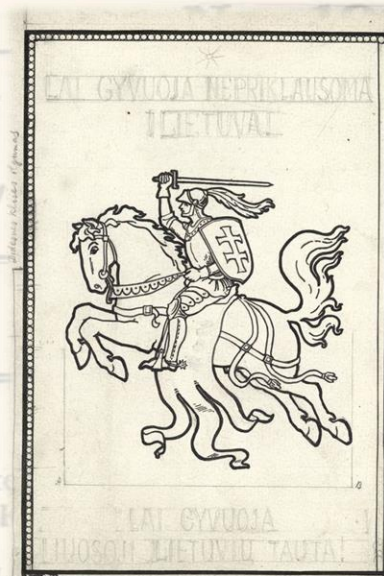
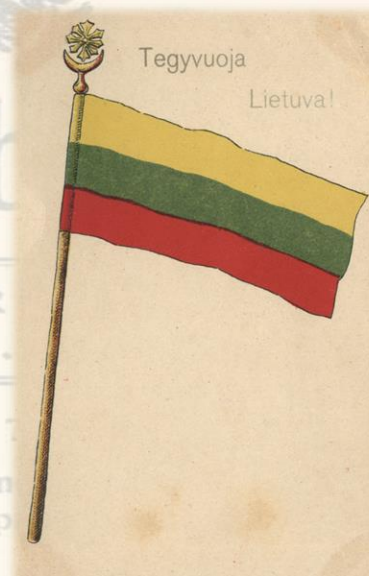
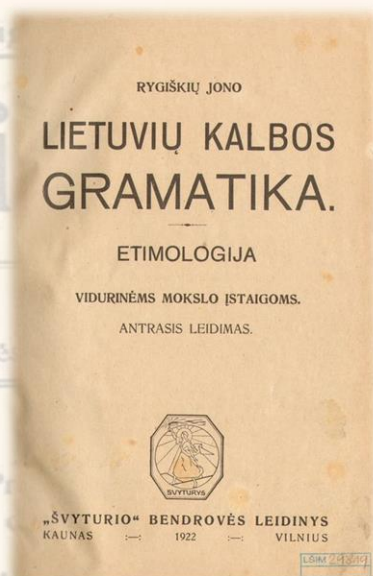

Antrasis 1922 m. Konstitucijos skyrius skirtas piliečių teisėms. Įtvirtinta teisė į pilietybę, lygybę prieš įstatymus abiejų lyčių, skirtingo tikėjimo ir tautybės asmenims. Panaikinti luomai. Garantuota buto neliečiamybė, tikėjimo ir sąžinės laisvė, korespondencijos, spaudos, susirinkimų, draugijų, sąjungų laisvė ir teisė į privačią nuosavybę.

1922 m. Konstitucijoje nenumatyta teisė į dvigubą pilietybę.

1. Vidaus paso viršelis, XX a. III deš. A. Svarausko asmen., archyvas;
2. Užsienio paso viršelis, XX a. III-IV deš. A. Svarausko asmen., archyvas;
3. Diplomatinio paso viršelis, XX a. III-IV deš. A. Svarausko asmen., archyvas;
4. Vidaus paso antrasis puslapis, XX a. III deš. A. Svarausko asmen., archyvas

Konstitucijos 6 straipsnis: „Valstybės kalba – lietuvių kalba. Vietinių kalbų vartojimą nustato įstatymas“. Tai pirmas kartas valstybės istorijoje kai lietuvių kalbai numatytas valstybinės kalbos statusas. Konstitucijos 7 straipsnis: „Valstybės spalvos: geltona–žalia–raudona. Valstybės ženklas – baltas Vytis raudoname dugne“. Įvardijus valstybės herbą liko neapibrėžtas istorinės vėliavos statusas. 1922 m., 1928 m., 1938 m., konstitucijose liko neįvardintas valstybės himnas, nors jau buvo susiformavusi tradicija juo laikyti Vinco Kudirkos „Tautišką giesmę“.

1. Lietuvos Valstybės Konstitucijos leidimas JAV, XX a. III deš. *Trakų istorijos muziejus*;
2. Jono Jablonskio vadovėlio „Lietuvių kalbos gramatika“ antrojo leidimo viršelis. Kaunas, 1922 m. *Lietuvos švietimo muziejus*;
3. „Tegyvuoja Lietuva“. Atvirukas, XX a. II deš. *Trakų istorijos muziejus*;
4. Atviruko „Vytis“ eskizas. A. Žmuidzinavičius, 1918 m. *Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus*

VII. Tautinių mažumų teisės.

73 §. Tautinės piliečių mažumos, kurios sudaro žymią piliečių dalį, turi teisės įstatymų ribose autonomingai tvarkyti savo tautinės kultūros reikalus — liaudies švietimą, labdarybę, savitarpinę pagalbą — ir šiems reikalams vesti įstatyme nurodyta tvarka renka atstovaujamos organus.

74 §. Minėtos 73 § tautinės mažumos turi teisės, eidamos tam tikrais įstatymais, apkrauti savo narius mokesniais tautinės kultūros reikalams ir naudoti jasi teisinga dalimi sumų, kurios Valstybės ir savivaldybių yra skiriamos švietimo ir labdarybės reikalams, jei šių reikalų netenkina bendros Valstybės ir savivaldybės įstaigos.

es Žinios

1922 m. ir 1928 m. konstitucijose tautinių bendrijų teisės užtikrintos atskirame skyriuje esančiuose straipsniuose.

Seimo Pirmininkas skelbia 1922 m. rugpiūčio Lietuvos Valstybės Konstituciją.

s Konstitucija.

Vardan Dievo Visagano, Lietuvos Tauta, dekingai minėdama garbingas savo sūnų p... 1922 m. Konstitucijos VII skyrius. Lietuvos Valstybės Konstitucija su paaiškinimais. Kaunas, 1922, p. 15.

Valstybės ir savivaldybių yra skiriamos švietimo ir labdarybės reikalams, jei šių reikalų netenkina bendros Valstybės ir savivaldybės įstaigos.

Seimo Pirmininkas skelbia 1922 m. rugpiūčio Lietuvos Valstybės Konstituciją.

I. Bendrieji dėsniai.

1 §.

Lietuvos Valstybė yra nepriklausoma demokratinė Respublika.

Suvereninė Valstybės Valdžia priklauso Tautai.

2 §.

Valstybės Valdžia vykdo Seimo, Vyriausybės

II. Lietuvos piliečiai ir jų teisės.

8 §.

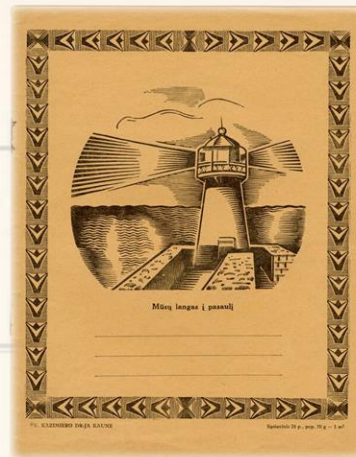
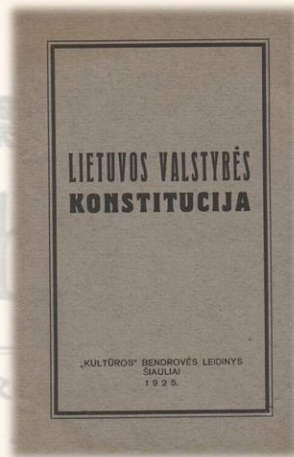
Pilietybės teisė įgyjama ir jos nustojama einant atitinkamą pilietybės įstatymu.

Svetimos valstybės pilietis gali būti priimtas Lietuvos pilietybėn, jeigu jis yra išgyvenęs Lietuvoje ne mažiau kaip dešimts metų.

Kaunas, 1922 m. rugpjūčio m. 6 d.

Konstitucijos IX skyriaus 8 straipsnyje nurodoma: „Pradžios mokslas yra privalomas“, „Pradžios mokslas Valstybės arba savivaldybių laikomose mokyklose yra nemokamas“ tapo švietimo „revoliucija“ Lietuvoje. Pirmą kartą mokslas tapo privalomas ir įmanomas visų socialinių sluoksnių vaikams bei suaugusiems. 1939–1940 m. Lietuvoje beveik neliko neraštingų žmonių. Tai vienas svarbiausių 1918–1940 m. Lietuvos Valstybės pasiekimų, kurio gaires nurodė 1922 m. Konstitucija.

1. Lietuvos Valstybės Konstitucija. Šiauliai, 1925 m. leidimas;
2. Mokyklinio sąsiuvinio viršelis su užrašu „Mūsų langas į pasaulį“. XX a. III-IV deš. Šiaulių „Aušros“ muziejus;
3. Pradinės mokyklos mokiniai klasėje, XX a. IV deš. Rokiškio krašto muziejus.

Vyriausybės Žinios

I DALIS

1778. Lietuvos Valstybės Konstitucija Post. 1

Respublikos Prezidentas, pritariamas viso Ministerių Kabineto — *Ministerio Pirmininko ir Užsienio Reikalų Ministerio prof. A. Voldemaro, Krašto Apsaugos Ministerio gen. leit. T. Daukanto, Finansų Ministerio J. Tubelio, Teisingumo Ministerio A. Žilinsko, Žemės Ūkio Ministerio J. Aleksos, Vidaus Reikalų Ministerio I. Musiekio, Susisiekimo Ministerio S. Ciurlionio, Švietimo Ministerio K. Šakenio ir Valstybės Kontroleriaus V. Matulajūčio* — susisiekimo posėdinį paskelbė šventės diena, 1928 m. gegužės mėn. 15 d., su padėka paminėti žygių, padarytų per dešimtį metų Lietuvos Tautos, ypačiai jos geriausių vaikų, ginklu apgyvusių nepriklausomą Lietuvos likimą ir nuolat esančių jos surgyboje, nusprendė paskelbti šitokią Lietuvos Valstybės Konstituciją:

Lietuvos Valstybės Konstitucija.

I. Bendrieji dėsniai.

§ 1.

Lietuvos Valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika.

Suvereninė valstybės valdžia priklauso Tautai.

§ 2.

Valstybės valdžią vykdo Seimas, Vyriausybė ir Teismas.

§ 3.

Lietuvos Valstybėje neturi galios joks įstatymas, priešingas Konstitucijai.

§ 4.

Lietuvos plotas susideda iš žemių, kurių sienos aprašytos sudarytomis lig šiol valstybės tarplautinėmis sutartimis. Keisti šis plotas galima didinant jį paprastu įstatymų leidimo keliu, o mažinant tautos atsiklausimo keliu.

§ 5.

Lietuvos sostinė — Vilnius. Kitur ji gali būti perkelta laikinai tam tikru įstatymu.

§ 6.

Atskiri Lietuvos kraštai gali gauti tam tikru įstatymu teisę autonomiškai tvarkytis. Kiekvieno tokio krašto autonominės teisės turi būti nurodytos jo statute, suteikiamame tam tikru įstatymu.

Autonominių kraštų sąmelniai negali leisti įstatymų, kurie lietuviškos Lietuvos ar kitu jos kraštų reikalus arba kurie būtų priešingi jos įstatymams.

§ 7.

Valstybės kalba — lietuvių kalba. Vietinių kalbų vartojimą nustato įstatymas.

§ 8.

Valstybės spalvos: geltona — žalia — raudona. Valstybės ženklas — baltas vyris raudoname dugne.

II. Lietuvos piliečiai ir jų teisės.

§ 9.

Pilietybės teisė įgyjama ir ji nustojama einant atatinamam pilietybės įstatymu.

Svetimos valstybės pilietis gali įgyti Lietuvos pilietybę, jeigu jis yra išgyvenęs Lietuvoje ne mažiau kaip dešimtį metų.

Visos politinės teisės suteikiamos tik natūralizuotiems vaikams, gimusiems Lietuvos pilietybėje, o patys natūralizuotiems įgyja tik aktyvias politines teises.

§ 10.

Niekas negali būti kartu Lietuvos ir kitos kurios valstybės pilietis.

Lietuvos pilietis tačiau nepraranda savo pilietybės teisių, patapęs kurio Amerikos krašto piliečiu, jei atlieka tam tikras įstatymo nurodytas pareigas.

§ 11.

Visi Lietuvos piliečiai, vyrai ir moterys, yra lygūs prieš įstatymus. Negali būti teikiama ypatingų privilegijų nei mažinama teisių piliečių dėl jo kilmės, tikėjimo, tautybės.

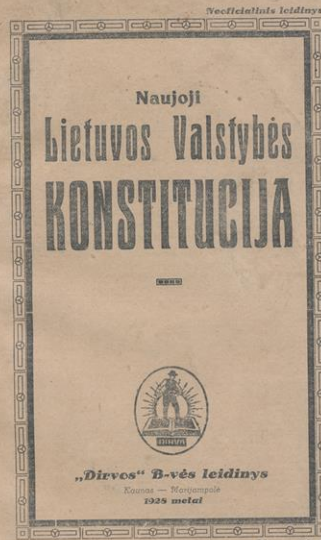
§ 12.

Piliečių asmuo neliečiamas. Traukti pilietis tieson galima tik įstatymuose nurodytais atsitikimais ir tvarka. Pilietis gali būti suimtas arba jo laisvė suvaržyta, tik užtiktas nusikalstama darba, bedaras, arba teismo valdžios organo nutarimu. Suimtajam piliečiui turi būti ne vėliau kaip per 48 valandas suteiktas nutarimas dėl jo suėmimo ir nurodytas suėmimo pagrindas. Negavus šio nutarimo suimtas toliau palaikomas.

§ 13.

Piliečių butas neliečiamas. Ieiti į butą ir daryti jame krata galima tik nurodytais įstatyme atsitikimais ir tvarka.

1928 m. Valstybės Prezidentas kartu su Ministrų Kabinetu priėmė ir paskelbė naują Lietuvos Valstybės Konstituciją. Konstitucijoje sustiprintos Prezidento institucijos galios. 1928 m. Konstitucija turėjo būti patvirtinta arba pakeista nauja per 10 metų.

Kur išganymas?

Kodel ir kaip turi būti taisoma Lietuvos Konstitucija?

Pirmoji dalis

Kaunas
1927 m. Rugsėjis
Valstybės Spaustuvė

Lietuvos Valstybės Konstitucija. Vyriausybės žinios, 1928 m. gegužės 25 d., nr. 275, eil., nr. 1778.

Vyriausybės iniciatyva parengto leidinio, kuriame pagrindžiama 1922 m. Konstitucijos keitimo būtinybė viršelis. Kur išganymas? Kaunas: Valstybės spaustuvė, 1927.

Kaunas, 1938 m. gegužės 12 d.

Nr. 608

Vyriausybės Žinios

I DALIS

4271. Lietuvos Konstitucija Psd. 237

— 4271 —

Respublikos Prezidentas skelbia šią Seimo 1938 metų vasario 11 dieną priimtą Lietuvos Konstituciją:

Lietuvos Konstitucija

LIETUVIŲ TAUTA, SENOSIOS LIETUVOS DIDINGOS PRABĖITIS GAIVINAMA, YRA ATSTACIUSI NEPRIKLAUSOMĄ SUVERENINĘ LIETUVOS VALSTYBĘ IR GINKLO KOVOJE JĄ APGYNUSI TAM, KAD, VYKDYDAMA SAVO AMŽINĄJĄ TEISĘ BŪTI LAISVAI IR NEPRIKLAUSOMAI SAVO TĖVŲ ŽEMĖSE, VIENINGA VALIJA SERGĖTU, KAS JAI IR AMŽIŲ PRIKLAUSO, TĖSTU GARBINGUS LIETUVOS ŽYGIOUS IR ESAMOSIOS BEI BŪSIMŲJŲ KARTŲ PASTANGOMIS UGDYTV LIETUVOS GALIĄ.

LIETUVIŲ TAUTOS PATYRIMU, KURĮ JAI YRA DAVĖ JOS SENOVĖ IR VALSTYBINĖ PRABĖITIS, JOS ATGIMIMAS IR KOVOS DĖL NEPRIKLAUSOMYBĖS, PRISIKELUSIOS LIETUVOS GYVENIMAS IR TAUTINĖS VALSTYBĖS KORIMAS, NUSTATOMA LIETUVAI ŠI KONSTITUCIJĄ:

I SKYRIUS

Bendrieji nuostatai

1 straipsnis

Lietuvos Valstybė yra nepriklausoma suvereninė. Jos suverenumas priklauso Tautai.

2 straipsnis

Lietuvos Valstybės teritorija yra žemės, kurių sienos nustatytos sudarytomis ligi šiol Lietuvos Valstybės tarptautinėmis sutartimis. Jos negali būti atskiriamos.

3 straipsnis

Lietuvos Valstybė yra respublika. Jos priekšai yra Respublikos Prezidentas. Jis vadovauja Valstybei.

4 straipsnis

Valstybės valdžia yra vieniata ir nedaloma. Ją vykdo Respublikos Prezidentas, Seimas, Vyriausybė ir Teisėms.

5 straipsnis

Valstybės valdžios organai savo veiksmuose vadovaujasi teisingumu.

6 straipsnis

Lietuvos sostinė — Vilnius. Kitur ji gali būti perkelta laikinai įstatymu.

7 straipsnis

Valstybinė kalba — lietuvių kalba. Įstatymu nustatoma, kuriose Lietuvos kraštuose ir kuriose viešosiose įstaigose, be lietuvių kalbos, gali būti vartojamos ir kitos kalbos.

8 straipsnis

Valstybės ženklas — baltas Vytis raudoname lauke.

Tautinės spalvos — geltona-žalia-raudona.

Valstybės ženklas, tautinė vėliava ir jų vartojimas nustatomi įstatymu. Lietuvos kraštai ir miestai gali turėti savo ženklus, nustatomus įstatymu.

9 straipsnis

Valstybės šventės yra:

1) vasario šešioliktoji — Lietuvos Nepriklausomybės atstatymui minėti;
2) rugėjo aštuntoji — Senosios Lietuvos Didingai Praečiai minėti.

10 straipsnis

Valstybės šventės, sekmadieniai ir kitos Valstybės pripažintamos šventės yra poilsio ir dvasinio pakilimo dienos. Šventėse gali būti dirbama įstatymu nustatytais atvejais.

II SKYRIUS

Pilietybė

11 straipsnis

Pilietybė įgyjama gimimu, jungtuvėmis ar kitokių šeiminių ryšių, taip pat jos optavimu arba jos atgavimu.

12 straipsnis

Piliiečių gali būti priimtas:
1) lietuvis, apsigyvenęs Lietuvos Valstybėje;
2) nelietuvis, įgyvenęs Lietuvos Valstybėje bent dešimt metų;
3) ammuo, nusipelnęs Lietuvos Valstybę.

1938 m. gegužės 12 d. įsigaliojo nauja Lietuvos Valstybės Konstitucija.

Jos tekste neliko žodžio „demokratija“.

Konstitucija suteikė išskirtines valdžios galias Prezidentui – nenumatyta politinė atskaitomybė, kadencijų skaičius neribotas.

Prezidentas galėjo paleisti Seimą ir skelbti naujus Seimo rinkimus. Seimo narių galėjo tapti tik apskričių ar miestų tarybų deleguoti kandidatai. Ministrą pirmininką ir ministrus Prezidentas tvirtino be Seimo pritarimo.

Konstituciją sudarė 156 straipsniai. Ji buvo ilgiausia tarp trijų tarpukario pagrindinių valstybės įstatymų. 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos valstybės nepriklausomybė atkurta remiantis 1938 m. Konstitucija.

LIETUVOS KONSTITUCIJA

Akcinės „SPINDULIO“ Bendrovės leidinys

Kaunas 1938

Kaunas, 1922 m. rugpjūčio m. 6 d.

Lietuvos Konstitucija priimta.

Steigiamasis Seimas rugpjūčio 1 d. apie 4 val. (16 val.) priėmė trečiuoju skaitymu Lietuvos Konstituciją. Iš tos priežasties skambinta varpais bazilikoje ir kitose bažnyčiose, taipogi liuosybės varpu. Artilerija šaudė saljutus, miestas pasipuošė tautinėmis vėliavomis, krautuvės užsidarė. Šiandien 2 rupj. bazilikos bažnyčioje buvo laikomos J. E. Vyskupo J. Skvirecko iškilmingos padėkos pamaldos, dalyvaujant Valstybės prezidentui, St. Seimo nariams, Valdžios atstovams.

Viršuje: Informacinis pranešimas dienraštyje „Laisvė“ apie šventinį minėjimą Kaune priėmus 1922 m. Konstituciją. *Laisvė*, 1922 m. rugpjūčio 3 d., nr. 125, p. 1

Dešinėje: Valstybės dienraščio „Lietuva“ pirmojo puslapio fragmentas, 1923 m. rugpjūčio 1 d. *Lietuva*, 1923 m. rugpjūčio 1 d., nr. 170, p. 1

Lietuva

visuomenės ir politikos dienraštis

Redakcijos adresas: Kaunas, D. Totorių g. 16.

Atskiro numerio kaina 10 centų.

Redakcijos adresas: Kaunas, D. Totorių g. 16. Telefonai: Redakcijos — 228, Administracijos — 226.
— Redakcija (kamb. 3) priima nuo 10 iki 2 val. diena.
— Administracija priima nuo 8 iki 1 val. diena.

Prenumerata su pristatymu mėn. — 1 lit. 25 cent., 3 mėn. — 3 lit. 75 cent., pusl. metų — 7 lit. 50 cent., metams — 15 lit.
Prenumerata užsiųs nuo lapojo m. 1 d.: 1 mėn. — 5 lit., 3 mėn. — 15 lit., ir il. Kiekviena kaina: paštu atsiųst arba jos vidut. 40 centų.

170 num. (1287)

Trečiadienis, 1923 m. rugpjūčio 1 d.

V metai

Rugpjūčio mėn. 1 dieną metinė Lietuvos Konstitucijos priėmimo sukaktuvių šventė

Suėjo metai, stoja antri.

Suėjo devyneri metai, stoja dešimti, kaip buvo sudėtos pirmosios Tėvynei išvaduoti, nepriklausomai Valstybei atstatyti reikalingos Lietuvos sūnų kruvinos aukos.

Suėjo devyneri metai, kaip pasaulio galiūnas, svetimas Lietuvai viešpats susirėmė dėl Lietuvos žemės su kitu galiūnu ir ginti Lietuvos žemę pastatė Lietuvos sūnų pirmuoju.

Tėvynė išvadauta.

Suėjo metai, stoja antri, kaip Jaisya Lietuvos Tauta per savo įgaliotus atstovus, susirinkusius į Steigiamąjį Seimą užbaigė darbą Lietuvos nepriklausomos Valstybės atstatymo ant naujo tvirto pamato.

Suėjo metai, stoja antri, kaip Steigiamasis Seimas priėmė Lietuvos Valstybės Konstituciją.

Lietuvos Tauta dėkingai paminėjo savo sūnų kilnias aukas; Tautos atstovas pastatė Lietuvos sūnų aukoms paminklą, dėdamas to paminklo, teisinio Valstybės sutvarkymo pamatan idėjas, dėl kurių reikalingos buvo pačios aukos — teisingumą, teisėtumą, visų piliečių lygybę, laisvę, gerovę, žmonių darbui ir dorai Valstybės globą.

A. T.